

Porabje

TEDNIK SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 26. oktobra 2023 - Leto XXXIII, št. 43

stran 2

KO ZORIJO JABOLKA

*KVALITETNE DJABOKE ...
stran 4*

*PRIPOVEJSTI O SLOVENSKI KRAJINAJ
stran 9*

*Z ZELENOGA NA REDEČI PLANET
stran 10*

KO ZORIJO JABOLKA

V okviru projekta Ko zorijo jabolka so se v četrtek, 12. oktobra, na Slovenski vzorčni kmetiji na Gornjem Seniku

rila Romana Trafela in besedo predala slovenski generalni konzulki v Monoštru Dubravki Šekoranja. Ob njenih be-

s kocko. Na kreativni delavnici so si otroci v kletnih prostorih kmetije lahko izdelali jabolko iz različnih materialov, na ku-

na Gornjem Seniku, ki smo jo zmotili med ustvarjanjem v kreativni delavnici, je

znanja slovenskega jezika. Druženje porabskih otrok se je končalo na travniku za kmeti-

Pred začetkom delavnic se je bilo treba okrepčati s pravim slovenskim zajtrkom.

zbrali otroci iz gornjeseniškega, števanovskega in sakalovskega vrtca ter slovenska skupina Zvezdice iz Monoštra. Vzgojiteljica asistentka Romana Trafela je najprej pojasnila, da gre za prvo tovrstno

sedah, da mlade danes čaka veliko dogodivščin, so veselo zamukale krave, ki so se ravnokar odpravljale na pašo in spravile v smeh vse zbrane. »Želim, da ta dan preživite lepo in uživajte,« je še izpostavila Šekoranjeva.

Medtem ko so se mladi porabski otroci razdelili v tri skupine, je višja svetovalka za narodnostno šolstvo v Porabju Valentina Novak pojasnila, da so imeli lani »evalvacijo primerov dobre prakse. Z vzgojiteljicami smo takrat ugotovile, da se vsi porabski vrtci v bistvu nikoli ne družijo. In takrat je nastala ideja, da organiziramo takšno srečanje.«

Rdeča nit vseh treh delavnic so bila jabolka. V jezikovni delavnici, ki je potekala na prostem, so otroci najprej prisluhnili zgodbi Jabolko avtorice Anje Štefan. Sledila je rajalna igra z jabolkom, za konec pa še igra

linarični delavnici pa so v prostorih restavracije izdelovali sladke jabolčne lizike.

Z novim šolskim letom sta v Porabje začeli zahajati tudi dve novi vzgojiteljici asistentki iz Slovenije, ki sta takole strnili svoje prve vtise. »Zame je to še novo okolje, menim pa, da se super privajam nanj. Najbolj všeč mi je to, kako se povezujejo, mislim celotno Porabje. V govor se meša tudi porabsčina, mi pa se trudimo, da bi jo usklajevali s slovenskim knjižnim jezikom in vse skupaj na zabaven način vnašali v njihovo vsakdanje življenje,« je dejala Lara Tibold. Miša Aleša Pojbič pa je povedala, da se je »prvič znašla v tem, da otrokom predstavljam slovenski jezik. Pridejo tudi dnevi, ko se sprašujem, kaj bi bilo najboljše. Ko spoznamo otroke, ko vidimo, kaj jim je najbolj zanimivo, jih poskušamo predvsem prek igre spodbujati k učenju slovenskega jezika in novih besed.«

Druženje porabskih malčkov so z navdušenjem sprejele tudi domače vzgojiteljice. Eva Balogh Papp, vzgojiteljica

V okviru kulinarčne delavnice so takole nastajale lizike.

poudarila, da tudi v vrtcu velikokrat ustvarjajo nekaj podobnega, »saj se otroci

jo, kjer jih je pričakal balon, ki so ga iz Prekmurja pripeljali balonar Štefan Bertalančič in

S čokolado oblita jabolka so se spremenile v slastne lizike.

Druženje se je končalo ob velikim toplozračnem balonu.

srečanje otrok in strokovnih delavcev iz omenjenih štirih porabskih vrtcev. »Želim, da skupaj preživimo prijeten, ustvarjal in jezikovno obarvan dan na kmetiji,« je pouda-

Brez plesa tudi ni šlo.

tako hitreje naučijo novih slovenskih besed«. Izpostavila je še, kako neprecenljiva je pomoč vzgojiteljic asistentk iz Slovenije, saj na žalost otroci od doma ne prinesejo več

njegova ekipa. (Fotografija na 1. strani: Rdeča nit tokratnega druženja porabskih vrtcev so bila jabolka.)

Besedilo in foto: *Silva Eöry*

o slovenskih medijih na Madžarskem in Hrvaškem

Združenje Slovenska matica ima za seboj več kot 150 let nepretrganega kulturnega in znanstvenega delovanja. Danes s sedežem v Ljubljani prireja znanstvene posvete o najrazličnejših problemih slovenske kulture in družbe ter njene prihodnosti, kot

Direktorica INV prof. dr. Sonja Novak Lukanovič je opozorila na pomen že izdanega in obeh nastajajočih zbornikov, ki naj bi znanje o slovenskih zamejskih medijih ohranili za prihajajoče rodove. Manjšinske medije je označila kot vire informacij,

Literarni zgodovinar Franci Just je predstavil medije posredovanja slovenskega leposlovja pri Slovencih na Madžarskem. Posamezne časopise, revije in knjižne izdaje je naštel po časovnih obdobjih in še posebej izpostavil knjižno zbirko Med Rabo in Muro, ki bo letos ob božiču v porabske domove dostavila že 26. leposlovno delo. Hkrati je opozoril na »dvojezičnost« serije, v kateri se vsa dela objavljajo tako v knjižni slovenščini kot porabskem narečju. Knjižna zbirka je po njegovih besedah duhovni most med matico in zamejstvom, ki zagotavlja reden dotok slovenskega leposlovja v pokrajino v okolici Monoštra.

Glavna in odgovorna urednica časopisa Porabje Nikoleta Vajda Nagy je poudarila, da v tedniku prav tako uporabljajo obe zvrsti slovenskega jezika. Narečje je označila kot temelj slovenske identitete v Porabju, časopis pa naj bi kot učitelj jezika opravljal tudi vlogo narodnega buditelja. V listu starejši najraje berejo življenjske zgodbe, za mladi rod pa s pomočjo slovenske pedagoške svetovalke pripravljajo mladinsko prilogo. Urednica je izpostavila odgovornost časopisa pri ohranjanju izročila oziroma oblikovanju podobe Slovencev v očeh večinskega naroda.

Kot tretji, najmlajši porabski medij je Radio Monošter predstavil predsednik Državne slovenske samouprave Karel Holec. Edini samostojni narodnostni radio na Madžarskem naj bi pred 23 leti ustanovili z namenom ohranjanja maternega jezika, zato pretežno oddaja v porabskem narečju, ponuja pa tudi vsebine za učenje slovenskega knjižnega jezika. Tudi pri tem mediju si želijo pridobiti mlado generacijo, zato načrtujejo uvedbo mladinskih oddaj oziroma pogo-

stejše predvajanje sodobne slovenske glasbe. Postopoma bi radi prešli vsaj deloma na program v živo oziroma skupaj s slovenskimi organizacijami za mlade prirejali srečanja v medijskem krožku. Po krajšem odmoru sta sledila referata predstavnic Slovencev na Hrvaškem. Vodja enote INV na Reki, predsednica Zveze slovenskih društev na Hrvaškem dr. Barba-

avtorji posvečajo predvsem kulturnim vsebinam, novicam iz Slovenije, slovenskim jedem oziroma znanim Slovincem, ki so povezani s Hrvaško. Časopis izhaja le nekajkrat na leto, zato bi bila potrebna ustanovitev vsaj mesečnika, ki naj bi bil bolj svež, aktualen, hiter in mladosten.

Referatom je sledila diskusija, v kateri je svoje mnenje

Moderator Janez Stergar, raziskovalka dr. Barbara Riman in urednica Agata Klinar Medakovič na nedavnem posvetu Slovenske matice in Inštituta za narodnostna vprašanja v Ljubljani

založba pa skrbi za izdajanje kakovostnih izvornih del ter prevodov humanistike, družboslovja, medicine in tehnike.

V soorganizaciji z ljubljanskim Inštitutom za narodnostna vprašanja (INV) je Slovenska matica 16. oktobra priredila posvet z naslovom Slovenski mediji na Madžarskem in Hrvaškem nekoč in danes, ki je bil že tretji podoben simpozij po vrsti. Predlani so se v prostorih združenja predstavili rojaki iz Avstrije, lani Slovenci iz Italije, letos pa je tekel pogovor o medijih obeh številčno manjših zamejskih skupnosti.

Predsednik Slovenske matice dr. Aleš Gabrič je uvodoma poudaril, da je od lanskega leta na voljo zbornik prispevkov o slovenskih medijih v Italiji, v pripravi pa je že tudi publikacija za avstrijsko območje. Kot problematično je označil omejeno odmevnost slovenskih zamejskih medijev doma in v matici, za sofinanciranje posveta pa se je zahvalil uradu za Slovence v zamejstvu in po svetu.

ki prispevajo tudi k ohranitvi skupnosti in razvoju jezika. Obenem je opozorila, da medijev posameznih skupnosti zaradi raznolikosti zgodovine in političnih ureditev ni možno primerjati.

Po uvodnih nagovorih je posvet kot moderator usmerjal nekdanji sodelavec INV, zgodovinar Janez Stergar. K mikrofonu je najprej povabil kolego, odgovornega urednika oddaje Slovenski utrinki Dušana Mukiča, ki je na kratko orisal preteklost, sedanjost in prihodnost televizijskega magazina Slovencev na Madžarskem. Porabski novinar je poudaril, da so Slovenski utrinki edini slovenski manjšinski medij, ki je zaradi podnapisov dostopen tudi pripadnikom madžarskega večinskega naroda. Kot pglaviti izziv je izpostavil iskanje mladega novinarja, ki naj bi ob odličnem poznavanju madžarskega in slovenskega knjižnega jezika ter porabskega narečja imel tudi širok kulturni horizont oziroma tudi nekoliko občutka za tehniko.

Tajnica-urednica Slovenske matice dr. Ignacija Fridl Jarc, predsednica združenja dr. Aleš Gabrič in direktorica INV prof. dr. Sonja Novak Lukanovič med udeleženci simpozija o slovenskih manjšinskih medijih

ra Riman, se je spraševala o prisotnosti svoje zamejske skupnosti v hrvaških in slovenskih medijih. Prepričana je, da se slovenska skupnost v večinskih hrvaških medijih pojavlja le z namenom, da bi bilo tej njeni pravici ustrezno. Novinarji, ki pridejo na teren, ne govorijo manjšinskega jezika in pogosto ne ločijo turista iz Slovenije od pripadnika avtohtone skupnosti. Kot problematičen je označila tudi odnos novinarjev iz matične Slovenije, ki obravnavane tematike dostikrat sploh ne poznajo dovolj dobro.

Urednica glasila Slovencev v Zagrebu Agata Klinar Medakovič je dodala, da Novi odmev beleži življenje slovenske skupnosti v hrvaški prestolnici, ob tem pa predstavlja tudi mejnike v njeni zgodovini. Po razpadu nekdanje skupne države je začelo glasilo znova izhajati decembra 1996, od tedaj se

izrazil tudi nekdanji monoštrski slovenski generalni konzul dr. Boris Jesih. Pri organizaciji je imela velike zasluge tajnica-urednica Slovenske matice dr. Ignacija Fridl Jarc, ki je opozorila, da bo videoposnetek o posvetu kmalu v celoti na voljo na spletnem kanalu Slovenske matice. Za prihodnje leto načrtujejo izid zbornika, referati naj bi bili po besedah moderatorja Janeza Stergarja opremljeni z navedki, ilustrativnim gradivom ter povezavami na digitalne vsebine in arhive.

Niz posvetov je pokazal na sorodnosti in razhajanja med slovenskimi mediji v sosednjih državah. Izkazalo pa se je tudi, da bi bilo lahko zanimanje za to področje v osrednjem slovenskem prostoru kljub vsemu nekoliko večje.

Dušan Mukič,
sodelavec Inštituta
za narodnostna vprašanja

PREKMURJE

Puconci

Občina Puconci je proslavila svoj 26. občinski praznik. Na slavnostnom djilejši občinske kotrige je zbrane prva nagučo župan Uroš Kamenšek. Pravo je, ka so leko ponosni (büszkék) na razvoj občine, stera se, čiglij gé dosta kriz pa nevol (tüdi letos so meli večkrat lagvo vreme in tak so zavolo povaudni in plazov meli za najmenje 1,5 milijona evrov škode), dobro razvija. Od fontoških projektov je izpostavo popravlanje poštij, izgradnjo šurkopasovnoga omrežja, nadgradnjo Vodovodnega sistema B. Cuj pa je ške dau, ka naj bi se že brž začno obnavlati puconski vrtec in začnilo delati kanalizacijsko omrežje na Vaneči.

Slavnostni guč je meu Uroš Lipušček, novinar v penziji, nekdešnji dopisnik RTV Slovenija v Meriki pa na Kitajskom, steri gnesden dosta časa prežive v Vadarcaj. Po tistom so raztalali priznanja in nagrade. Priznanje občine so daubili: Cecilija Hadler iz Šalamenec (za dugoletno delo med penzionisti), Jože Šumak iz Vaneče (za delo v lovski organizaciji) in Franc Fujs iz Prosečke vasi (za dugoletno prostovoljno delo). Velko zahvalno listino je daubo Karel Žekš iz Pečarovec, steri je že duga lejta aktiven na področjih gasilstva, kulture, športa in turizma. Nagrado Občine Puconci v višini 1000 evrov je daubilo Športno kulturno turistično društvo Hrast Lemerje, župan pa je dau ške svoje priznanje, in tau gasilkam in gasilcom Gasilske zveze Občine Puconci za prostovoljstvo, nesebično pomauč sočloveki v lokalni skupnosti in v cejlj Sloveniji.

Po djilejši so se zbrani preselili ške v Beznovce, gé so gorodprli igrišče pa ulično razsvetljava, stero sestavlja 56 solarnih posejto. In tak so Beznovci prva vesnica v Sloveniji, stera ma celo javno razsvetljava v najbolje moderni obliki.

Silva Eöry

KVALITETNE DJABOKE SENIČKI SLOVENCOV SO FEJS

V oktobra se je že dva petka zadvečerek dosta lüstva nabrilo pred Slovenskim daumom ali kak vsi pravijo, pred

kvalitetne.«

- *Gda so začnile te djablani rodějti, ka ste samo lani začnili na velko odavati?*

V tašnom lejpom sadovnjaki pa s tašnim lejpim pauvom djaboka brati je leko fajm pa karažno delo. (Z lejvoga kraja Erzika Szabó, Erzika Dravec, Marija Kovač pa Marika Wachter)

Lipov v Varaši. Zakoj? Tau aj nam tapovej Tomaž Grebenar, steri na Vzorcni kmetiji na Gorenjom Seniki dela. Tak pri sadovnjaki kak z živinov vsefale delo na brigi ma, depa toga se aba, vö ne da prajti, ka bi on šef bijo.

»Zdaj deseto leto, ka mamo sadovnjak pa zdaj drugo leto,

»V prvi dvej lejtaj si nika nej emo. Té si dvej-tri leta emo tak, ka ranč dojšlo za sok pa ka so lepénje pa kaj drugo pekli na künji. Od štrtoga leta naprej se je že vidlo, ka malo maš več, bi nika mogo odavati tö, ka so lejpe djabke, škoda vse dojsprešati za sok. Steri bi na veuko dojküpüvali,

Podje so se potrudili tak pripraviti djaboke za tjüpc, aj vsikši leko brž najde svoje. (Z lejvoga kraja Tomaž Grebenar, Blaž Bajžek, Marcell Tamaskó)

ka smo začnili pri Lipi djabke odavati. Taše bilau, ka so nam bautoške kraj odnesli, de sam pa vüdo, ka te sam eden človik dobro zopodi, tisti pa, steri v bauto dé, leko ka duplansko ali triplansko plača. Tü pa se vü pam, ka vsikši dobro zopodi, mi tö, ka leko djabke odamo, lidgé si pa bola fal leko kúpijo. Ge brodim, ka so djabke lejpe pa

menkšo cenó ti dajo kak dela maš. Té smo pa lani vözbrodili, ka pridemo gnauk v Varaš pa vösprobamo. Hvala Baugi, srečo smo meli, lani tö pa letos tö.«

- *Kak se pripravlate na najvejšo pa najbolje aklavo delo, na branje djabok?*

»Gda pride avgustuš-september, se že leko po glavej škrabam, ka pomalek pride

čas djabke brati. Ka pa zdaj bau?! Depa zdaj sem že drugo leto srečen gé, ka me je Marijana Kovač, podpredsednica Društva porabski slovenski penzionistov lani pitala, če bi penzionisti nej leko prišli djabke brat. Ge sem sprvoga skur nej dau valati, ka una res-

Vrejmen je tö fajm vödržalo, dosta smo leko dojpobrali. » - *Gda se začnete pa kak se pripravlate na odavanje djabok?*

»Gda smo brali té djabke, te smo že včasik brali na dvej kvalitete, ene za prešat, druge pa za friško odavat. Pa té

S kašnim veseldjom se pelajo penzionisti z dela z mladim traktoristom, Tomažom Grebenarom, steri vse včini za nji.

nico guči. Sploj sem rad biu! Tašo delo ne moreš dozzahvaliti, ka djabke brati fizično nej najbolje žmetno delo gé, depa moraš fejs skrb meti. Tiste djabke pri štingličaj ne moreš tak trgati, ne smeš ji lüčati, stero odavaš. Potistom, ka si ti cejlo leto skrb emo pa tisti, steri ti beré, ji lüča pa taše kaj, je gotovo, leko djaučeš. Depa, hvala Baugi, ka so me naši penzionisti že lani tö vöpomogli pa že letos gnauk tö. Drugo njim ne morem povedati prejk novin tö, ka Baug plati. Zdaj vsikdar brodim tau, ka so gučali, kak je inda bilau, ka so enoma drugoma pomagali, zdaj pa gučijo, ka svejt že sploj v tau smer odišo, ka eden trpi, drugi ga pa samo gleda. Moram povödati, ka tau nej istina gé, ka so naši penzionisti tö pokazali pa so prišli pomagat. Vsikša vöra, vsikši minut se šté, vsikša rauka se šté, tak ka eške gnauk Baug plati, drugo ne morem povödati. Rejsan sam rad biu, ka smo v tork tak leko vküpprišli, na dva traktora smo brali, Števanek Časar mi tö prišo s traktorom vozit, njema tö Baug plati.

eške gnauk smo prejkpoglednili prvim kak smo komi pakivali, pa če smo falično ali menšo najšli nasmaj, smo tisto včasik prejkdjali za prešat. Tau nam dosta baugše, ka naprej pakivamo, ka tü, gda veuki red gé pa te gledau, bola brž moraš brati, ovak brodijo, ka si menjak gé. Doma na kmetiji pa gda prebéramo djabke, smo s kolegi vküp gé, pripovejdamo eden z drugim, leko se malo vövtegnemo, vsi smo bole mirni. Tü pri Lipi tak vsikši svoje naleki najde, nejma trbej dosta čakati. Radi smo gé vsakšomi, vseeno če Slovenec gé ali Vogrin gé, važno je, ka so zadovolni gé. Letos zvekšoga vse tiste vidim, ka so lani kipüvali. Rad sam gé, ka so nika tak negativnoga nej pravli, ka bi nej zadovolni bili s tistim, ka so lani kúpili pa vü pam, ka do letos tö zadovolni pa se kleti pá srečamo.

- *V Varaši dosta lüstva leko spozna, kaši kvaliteten pauv pauvajo Slovenci.*

»Dosta gesteu, ka skur ka ne dajo valati tau, ka smo té djabke na Gorenjom Seniki pripauvali. Istina, sadovnjak

POPULARNE

je nej na tašnom mesti, ka bi ga vsikši vüdo, bola smo na brgej, pa nej pri pauti gé. Tisti grünt mamó samo z arende. Mogli smo malo tau tó gledati, aj brejg bau, ka v dolini bola leko tazmrzne sadovnjak. Tak je tó, ka eške na brgej tó leko zrmzne. Tau smo tó mogli gledati, ka aj v enom küpi vekši falat baude pa tau tó, ka aj njiva registrirana baude, ka tranik ne smejš gorzorati pa sadovnjak narediti. Tak, ka nej bilau tak naleki, kak zdaj zvüne vögleda.«

-Sto vam je béjo na pomauč, ka ste taši bogati sadovnjak leko gorazranili?

»K tomi smo meli veuko pomauč od mojga brata, un vanej dela v sadovnjaki v Avstriji, un mi vse pravo, kak moramo saditi cepike, na koj trbej paziti. Te sorte, ka mamó posajeno, kak trbej obrazavati pa šprickati, tau so nam pa pomagali svetovalci od Kmetijsko-gozdarskoga zavoda (KGZ) iz Maribora. Uni vsikdar prideu poglednit kak kaj djabke stogijo, ka pa gda moraš šprickati. Zdaj naslejdnje so prišli, ka so zmerili cuker pa kislino djabok pa so uni skončali, ka leko vcuj stanemo brati. Cejli sadovnjak mamó zagrajenoga, z enkraj lejs mamó pa sam tak gé, gda vekši viher ali kaj geste, vsikdar se bojim, ka se kaša drejva vöobrné pa mi draut dojvtrgne. Te bi nam djeleni nut prišli, depa, hvala Baugi, do tégamau nej. Sprvoga smo z zavci dosta nevole meli, bila je zima, ka na sprtolejt so 700 cepik kaulik zgrizli, de so pa nej vse prišle na nikoj. V sadovnjaki većinoma sva dva s kolegom Balažom, depa gda beremo, prebiramo pa odavamo, nam vsi kolegi, steri delajo na razvojni agenciji - Viktorija, Ildi, Tamaš pa Marcell - pridejo pomagat, tašoga ipa smo vsikdar ena ekipa gé.«

*Tekst Klara Fodor
Kejpi Tamás Kovács*

Nabiranje kostanjov in rekreacija v gauški na Verici

17. oktobra, v torek popodneva so se pelali porabski slovenski upokojenci z avtobusom iz Monoštra na Verico kostanje brati.

Nášo skupino je vodo naš član Pišta Kovač, steri dobro pozna lejs.

Sploj lejo vrejmen je bilau se šetati v naravi. Nej bilo več mrzlo, megla se tázpánila (elpárolgott), lepau sijalo sonce. Ništerni so prišli z avtonom, Veričani pa peški. Gda smo vsi vküppišli, je predsednica društva Marijana Fodor naprej prinesla palinko in drugo žgano piti. Nas fejst ponüvala, aj pigemo, ka mo te meli več mauči in dobro volau. Želela

Po pauti smo objeli več sto let stare bükvi pa hraste.

Nej smo dosta kostanjov najšli, vej so pa müši, veverice pa divdje svinje bole flajsne bile.

je, aj se počütimo veselo, najdemo dosta kostanjov, ka škejo sküjati, da do v Števanovci lüпали tikvine goščice.

Pišta Kovač, naš član je nas vodo, on zna, gé rastejo kostanji, kama je vredno titi. Pišta tak pozna

lejs kak svoje prgiške. Po pauti je dosta kostanjovi drejv bilau, na zemli puno prazni lupinj. Nej smo dosta najšli, naše flajsne

smo samo gosti bili tam. Zatoga volo, ka smo nej dosta najšli, smo nej bili razočarani, smo dobro volau meli. Čudoviti lejs nas je očaro, gda je listke pod nogami šumačalo. Drejvino listke je vsefelé farbo kazalo. Poslüšali smo tišino. Najšli smo gobe tó, dapa nej so bile za gesti. Po pauti smo objeli več sto let stare bükvi pa hraste. Od nji smo dobili energijo. Ta energija je ranč dobro prišla, ka smo dosta ojdli po dolaj in bregaj do kavarne, stera se imenuje Kévtölgy kertje kultúrtörténeti kávézó. Do odhoda

avtobusa smo nika spili in pogače geli v restavraciji. Konec dneva prva kak bi na bus sedli, nas je Magdi Zádori pozvala k njim na kupico palinke. Baug plati vsakšoma, steri so z nami bili. Mislim, ka nikoma nede žal, ka je prišo. Dobro smo se počütili, dosta pripovejdali med seov. Veselo je bilau se šetati v lejsi. Prejk 6000 stopajov smo naredli za našo zdravje. Bolezen, težave smo njali v lejsi, dobili smo energijo od drejv. Nabiranje kostanjev je dobro spadnilo za našo düšo in tejlo. Ta paut je bila prava rekreacija.

*Tekst in foto Margit Čuk
članica društva*

ŽELEZNA ŽUPANIJA

Vodni stolp

Vodne stolpe so v časi socializma začnili postavlati najbóla po vasaj, gda so delali vodovod. Tej vodni stolpi so dvaujuno funkcijo meli, gnauk so je nücali kak rezervoare vode, drüga funkcija je pa bila, naj voda ma pritisk (nyomás). Če je voda više kak so pipe, te nej trbej pumpo nücati, kak se višina ravervoara zdigava, tak vsigdar vekši pritisk baude. Tau je nej trbelo vönajdti, tau se je iz fizike že tak znalo. Tam, gde so velki brgauvi, tam je nej trbelo stolpe redti, dojšlo je rezervoar gora na brejg postaviti. V Meriki tó nej-majo posaba stolpe, tam gora na zidine dejajo rezervoare. Če gledamo sausedne rosage zvün Vogrskoga niške nejma taši stolpov, vejn zato, ka so nej lejpi tej hidroglobusi. Naše oči so se že vcujvzele, depa tisti, steri prvič vidijo tašo, fejst se čüdivajo. Taše vodne stolpe gnesden že bola rejdko postavljajo, depa v Železni županiji v varaši Büki do zdaj meli enga nauvoga. Vogrska vlada je za varaš 8,7 milijarde forintov podpore dala za razvijanje vodovoda pa kanalizacije. S tauga se napravi, postavi eden nauvi 1500 m³ velki vodni stolp za 1,7 milijarde forintov. Tau je zato bilau fejst potrebno, ka prejšnji hidroglobus je samo 200 kubikov vode emo, tau je pa malo bilau, dostakrat je nej emo telko vode, kelko bi trbelo. Največkrat poleti, gda se več vode nücalo, je predpisano bilau, sto kelko vode leko nüca, tau je najbóla za fabrike pa za velke firme valalo. Po-tejm, če se napravi nauvi vodni stolp, taši problemov več nede pa de se industrija tó leko razvijala.

Karči Holec

OD SLOVENIJE...

Valentina Prevolnik Rupel je nova ministrice za zdravje

Državni zbor (DZ) je z 48 glasovi za in 17 proti podprl Valentino Prevolnik Rupel za novo zdravstveno ministrice. Na tej funkciji je nasledila Danijela Bešiča Loredana, ki je julija odstopil. Po imenovanju v DZ je Valentina Prevolnik Rupel za medije poudarila, da bodo na ministrstvu za zdravje nadaljevali zastavljeno delo. Poudarila je, da si bo prizadevala za večjo dostopnost vseh prebivalcev in prebivalcev Slovenije do zdravstvenih storitev, ki morajo biti kakovostne in varne, pri tem pa bodo morali nasloviti tudi košarico pravic.

Poslovili so se trije ministri

Potem ko se je državni zbor seznanil z odstopoma ministrice za javno upravo Sanje Ajanović Hovnik ter ministra za naravne vire in prostor Uroša Brežana, so poslanci na seji odločali še o predlogu predsednika vlade za razrešitev ministrice za kmetijstvo Irene Šinko. Razrešitev je podprlo 49 od 62 navzočih poslancev, en poslanec je glasoval proti. Golob je vodenje kmetijskega resorja začasno zaupal obrambnemu ministru Marjanu Šarcu, funkcijo ministra za javno upravo bo začasno opravljal minister za finance Klemen Boštjančič, začasna ministrice za naravne vire in prostor pa bo ministrice za infrastrukturo Alenka Bratušek. Sanjo Ajanović Hovnik so s položaja odnesli očitki o domnevno netransparentnem razporejanju sredstev nevladnim organizacijam ter visokih stroških službene poti v New York. Golob naj bi izgubil zaupanje v delo Brežana, saj da je bilo po avgustovski ujmi treba reorganizirati delo na marsikaterem ministrstvu, na ministrstvu za naravne vire in prostor pa to ni steklo dovolj hitro. Pri Ireni Šinko pa je Roberta Goloba zmotil ministrčin odziv in branjenje uprave za varno hrano tudi po tistem, ko se je izkazalo, da so Slovenci zaužili več ton sadja z vsebnostjo pesticidov.

IZ NAŠE KÜNJE: LONDONSKE REZINE (RÁDIÓ SZELET)

Pred lejtami, gda je pri naši kuči mama glavna küjarca bila, se je vsakši keden na mizi znajšlo kaj sladkoga. Med pogačami, štere je najrajši pekla je biu tüdi Rádió szelet ali Londonske rezine. Spominjam se, ka je za te pogače skauz ponücala domanjo ribezovo marmelado, zatao so bile ena takša dobra mejšanca sladkoga pa kisejloga. Zdaj sam glavna za peči pri kuči že en cajt ges, zatau sam poiskala recept za te pogače, pa vam ga gnes prejkdam. Najprle pa vam napišem še tau, ka te pogače rejsan dugo friške ostanejo, tüdi več kednov, pa ka se fajn rejzejo, zatau lejko vönapravite razne forme, od krauga do kvadrata ali trikotnika.

Testo:

- 300 g ostre mele
- 200 g putra sobne temperature
- 3 rumenjake
- 70 g cukra

Fila:

- 150-200 g ribezove ali drüge kisle marmelade
- 270 g cukra
- 3 belake
- 200 g mletih orejov
- 50 g naseckanih orejov

Iz sestavin zamejsimo testau, šteroga razporedimo v plej velikosti približno 30x25 cm. Testau premažemo z marmelado pa ga damo pečt za 10-15 minut na 160 stopinj.

Gda se testu peče, iz belakov napravimo trdi snejg (tojáshab) pa v takšoga s kijanco naraj zmejšamo cukrer, pa mlete pa narezane oreje. Če štete, lejko narezane tüdi vöpistite, nede problem. Plej vzemete iz pečice pa filo naraj razporedite na testau, pá date v pečico še za kakši 7-10 minut, ka belak fajn zakrknje pa dobi malo farbe.

Ges osebno sam pri fili dala menje cukra, ponücala sam ga 150 g vsega vküper, pa so tüdi zadosta sladke bile. Sami pa te, če te se odlaučili speči te pogače, vidli, gda do vam zadosta sladke.

Te pogače se tople ne dajo rejzati, zatau ka testau razpada. Istina pa je, ka so tople trno dobre, tak ka v kakšom kauti pleja lejko kakšen bajs za lüšt malo vkraj vkradnete prle, kak te jih dali ladit.

Pa dober tek iz naše v vašo künjö!

Simona Rituper

Pod Srebrnim brejgom ...

... se v tej dnevaj največ od brsanja labde pa od knjig guči. Najprva se pri okrauglom ledri stavimo. Slovenska nogometna reprezentanca je pred lejtí že mejla svoje svejkle čase. Pa so preminauli, kak se tau v športi rado godi. Gnauk si dober, eške baukši, že malo potejm pa nekam dojspadneš. Takšo paut je slovenski nogomet doživö. Kak vsevküper vögleda, se tau vej vöminiti. Podje vse baukše bršejo, na slejgnji sedenajsti tekma samo gnauk so »biti bili«. Na kvalifikacijaj za evropsko prvenstvo v Nemčiji vse baukše vögledajo. Najprva so doma Finsko s 3:0 obrnauili, na Irskom pa eške domanje z 0:1 naružili. Samo malo, rejsan malo trbej pa se njim spuni, ka se je dugo, preveč dugo čakalo.

Drugo, ka je pri tejm športi največ guča naprej prineslo, so treneri. V trej mejscaj je pet klubov trenere menjalo. Tau je v slovenskom nogometi že folklorja gratala. Več niške strplenja nema, ka bi si trener čas vzeu pa ekipo vküper »zozido«. Nej, včasín se čüdo mora

Zavolo guča Slavöja Žižka je žüpan Frankfurta Mike Josef protestno odišo, skrak njega pa eške drugi tö. Zmejs so njegvi guč iz protesta doj stavlali, depa, stavili so ga nej.

zgoditi. Trge klubi so tisti, ka najviše gor škejo priti. Kak malo škripati začne, že nauvoga trenera iškejo. Tak se je tau pri Olimpiji iz Ljubljane zgodilo pa v Maribori, Domžalaj, v Muri iz Sobote pa v Celji ranč tak. Klub Celje toga ipa v Sloveniji največ pejnež ma, nogometiši daleč najbaukši slüž majo. Tak so Olimpiji velkoga Alberta Riero vkradnili, depa, njega njim ga je velki francuski Bordeaux eške z vekšimi pejnežami odpelo. Ka do nauvi prejgnji v klubaj naredli, v kratkom de se vidlo. Leko eške se kašnoga nauvoga šoka tisti včakajo, sterim je nogomet včasín za držino najbolje naprej valaun. S knjigami se spod Srebrnoga brga na Frankfurt napautimo. Tam se je Franfurter Buchmesse godiu. Mi bi njemi Frankfurtsko senje knjig prajli. Za največkšoga na svejti vala. Tau leto je na njem Slovenija status častnoga gosta mejla. Zatoga volo je v Frankfurt bilau vnaugo poznani lidi pozvani. Zmejs med njimi ena največkši filozovski zvezd na svejti Slavöj Žižek ranč tak. Po svojoj staröj šegi je znauva provocejro pa vnauge lidi svado.

Ja, Slavöj Žižek je škandal vküper spravo. Tau pa vse zatoga volo, ka un rejči ne vej ovak povedati, kak si brodi. Tak je od bojne v Izraeli pa od Palestincöv tö gučo. Zmejs med drugim je povedo: Gučijo od dialoga, Izrael pa Palestincom nikšnoga vüpanja ne dopisti. Njim ne dopisti vizije svoje države, v steröj bi leko pozitivno delali pa žive-li. Slavöj Žižek je znauva vijer zdigno.

Srebrni brejg bi tak rad razmo, ka se tam doj v Izraeli pa Palestini godi. Tau, ka mlajši, civilisti, nedužni mejrajo. Pa nej samo un, tau niške ne more razmeti.

Miki Roš

KDOR IMA CVETLICE RAD/STO MA RAUŽE RAD...

Za 1. november sveža ali suha dekoracija

Kamorkoli me pot zanese, v domovini ali tujini, če mi le čas dopušča, obiščem poko-

dnevu spomina na mrtve razmišljamo o skupnih zgodbah z ljudmi, za katerimi so ostali

navada, da se temu prostoru še bolj posvetimo, čeprav ne smemo pretirati. Nikar se

so bili pred nami v nekem času, delavni in skrbni, predvsem pa ljubeči in ljubljani.

Suha dekoracija, ki ostane dolgo na grobu. V njej so: rumeni rman, krilata mrežica, pisana enoletna statica, črna kumina in drobni luk.

Sveži aranžma. Če le ne bo slane, si natrgajmo enoletne modre astre, malo kleka ali sive cedre, jesenske astre v roza in lila barvi ter malo plodov platane.

Sveži aranžma. Vsebuje domače marjetice z vrta, drevesasti bršljan, klek in jesensko reso.

Suho-sveži aranžma

pališče. To je spoštljiv, miren prostor, kjer se ob grobovih ustavimo, imamo občutek

spomini. Kako pomembno je, da ohranjamo grobove, da imamo občutek, da nas nekdo

ne spuščajmo v tekmovanje, kdo bo imel več sveč ter kdo bo imel več cvetja in plemenitejše

Morda niste vedeli ... Cvet krizanteme velja pri vzhodnoazijskih ljudstvih za

Suhi aranžma v oranžnem, kjer je strnjeno cvetje, ki ostane dolgo na grobu.

Beseda venec predstavlja zaokroženo celoto, predstavlja nam dekoracijo cvetja v življenjskem obdobju, ki se strne in zapre z odhodom.

tišine in nas prisili v premišljevanje o minljivosti. Rada se ustavim in preberem različna sporočila, namenjena umrlim, pa tudi nam. Še posebno ob

čaka prav na tistem prostoru. Na urejenem sodobnem pokopališču čutimo spokojnost in svetost tega prostora. Posebno ob 1. novembru je

cvetje. Vsekakor se nagibajmo k naravni dekoraciji. In izdelek naj bo delo naših rok. Zato z vsem spoštovanjem okrasimo grob pokojnim, ki

nekaj veselega, veličastnega in vzvišenega ... Pri nas pa tudi kot vsesvetnica ali vahtnica. *Besedilo Olga Varga Fotografije svetovni splet*

... DO MADŽARSKE

Kako starši vidijo položaj javnega šolstva?

Čeprav vlada trdi, da je v javnem šolstvu vse v najlepšem redu, večina staršev, tudi pristaši vladnih strank, razmere ocenjuje malo drugače. To kažejo podatki reprezentativne raziskave Inštituta Publicus, ki jo je opravil po naročilu dnevnika Népszava. 56 odstotkov staršev meni, da se je položaj v javnem šolstvu poslabšal, po mnenju 37 odstotkov ni nobenih sprememb in le 4 odstotki staršev menijo, da se je položaj na šolah izboljšal. 54 odstotkov staršev zaznava pomanjkanje učiteljev na šoli, ki jo obiskuje njihov otrok, 38 odstotkov tega ne zaznava, 8 odstotkov jih ne ve ali ni želelo odgovoriti. Na vprašanje, ali se je v šoli njihovega otroka že zgodilo, da zaradi pomanjkanja strokovnega kadra ni bilo kakšne učne ure, je pritrdilno odgovorilo 51 odstotkov vprašanih. 47 odstotkov ve za to, da na njihovi šoli počujejo tudi upokojeni učitelji ali celo študentje. 52 odstotkov staršev šolo svojega otroka podpira tudi finančno ali na druge načine (otroci na primer prinašajo na šolo stranišni papir ali papir za fotokopiranje, poleti starši pleskajo ali urejajo dvorišče šole itn.). Inštitut je raziskavo opravil med 4. in 9. septembrom, vprašali so 1000 oseb, katerih spolna pripadnost, starostna struktura in šolska izobrazba so reprezentativni za družbo.

Balázs Fürjes je postal stalni član Mednarodnega olimpijskega komiteja

Nekdanji namestnik ministra v kabinetu premiera Balázs Fürjes se je spomladi odpovedal politični karieri z razlogom, da ima precej mednarodnih nalog, ki mu ne omogočajo stoddotnega opravljanja dela v kabinetu predsednika vlade. Po nekaj mesecih so ga prejšnji teden na zasedanju MOK-a v Mumbaju izvolili za stalnega člana MOK-a. Med na novo izvoljenimi člani je 51-letni nekdanji politik najmlajši, mlajši je tudi, kot je povprečna starost vseh članov MOK-a. Čestital mu je predsednik Madžarskega olimpijskega komiteja Zsolt Gyulay in dodal da je Fürjeseva izvolitev tudi priznanje madžarskemu športu in olimpijskemu gibanju.

»POVESI SMO ODLI«

Letos smo se štrtopaut srečali s Sakalovčani, zdaj smo mi Andovčani bili na redej, mi smo šli »povesi«. Prvin je lüstvo zato odlo povesi, naj se

kalovčani, gda smo začnili tau srečüvanje. Ranč tak kak lüstvo gnauksvejta, gda so pejški odli povesi, mi smo se tó ranč tak napautili proto Saka-

ker pa vsefele dobroga, ka so tam nam Sakalovčardje ponidili. Potejm smo poglednili iže, stere še stojijo, starejši iz Sakalovec so nam med tejm

kama smo pozvani bili. Zavolo toga ali ovak, depa kak če bi vsikši bola dugše začno staplati, tak ka ja pa nej pa smo že pri Etični hiši bili. Tam so nas že domanji čakali, na srejdji z županjov Valiko Rogan. V ro-

ka naj delamo, gda je Laci Nemeš kukrco pripelo s taligami, tašo stera še nej voolüpana. Tak ka leko smo probali, kak so gnauksvejta kukrco lüпали pa goravezali. Gda smo s tejm zgotauvili, te smo si nazaj k

Andovčani in Sakalovčani na Prlongaj, ge so jih gostitelji počakali.

leko malo pogučava, naj leko pita drugoga, kak ste kaj. Te je še brigalo lüstvo, kak se ma

lovcom. Prejk po andovski pa števanovski goščaj smo prišli do kamnitoga križa niže Pufr-

pripovejdali, sto so tü živeli, kakšno je bilau življenje na Prlongaj. Naši gostitelji so niše čüdne žute rauže najšli tam pri ramaj, tau so prajli, ka semenje, stero v sredini majo, je za gesti. Mi, Andovčani smo pa tau včasín vöspobali, žmaj so dobroga meli, depa zvün nas je še niške nej probo, depa tau so nam Sakalovčarge samo sledkar vöovadili. Tak ka zdaj za telko časa že vam batrivno leko povejm, ka so za djesti, vsi smo živi ostali. Gda smo se z raužami nadjeli, te smo pit šli dola v dau kak je vretina. Tü smo naredli par kejpov kak pidjemo iz vretine, depa vsakšoma zato ne dajte valati, sto tam požira, bila je taša kupica v steroy je nej voda bila. Že smo nej bili nej žedni pa nej lačni, tak smo te leko poglednili (nekdešnjo) najbolja zahodno točko Vogrskoga, stera je nej na Gorenjom Seniki, liki v Sakalovci.

Gda smo se proto vesi napautili, nej zaman, ka s planin veter fudo ranč prauto nas, že na okrajmi vesi je denilo kak se mesau peklo pri Etični hiši,

Poglednili smo si nekdešnji spomenik za najbolj zahodno točko Vogrske. Tau je valalo v tisti časaj, gda so turisti eške nej mogli titi na Gorenji Senik, ka je Senik biu v ozkom mejnom pasi.

kej edno okrauglo talco mejla, na nej palinko, unicum, vodko, vse, ka mi Andovčani najbola radi mamó. Nej zaman je tak fejst denilo, s pečenimi piščanci so nas čakali naši gos-

stauli vseli pa kak se šegau ma, gda stoj povesi dé, pripovejdali smo gnauk z ednim, gnauk z drugim. Tak smo se spozabili, ka je gnauk samo začnila kmica gartüvati. Brž

Na srečanji smo lüпали pa vezali kukrco, kak so tau delali indasvejta.

drugji, kak ma slüži zdravdje pa če je trbelo, te so pomagali eden drugoma. Tašoga reda so človeki stolec ponidili pa so začnili pripovejdati. Mujs je nika nej trbelo poniditi, depa od kupice palinke ali posance vina je vsigdar bola namazano šlau pripovejdanje. Če so pa še kakšni kolač ali kakšne pogače na sto djali, te gvüšno ka nadugo se je zavleklo tau srečanje. Tau staro šego, navado smo steli ohraniti s Sa-

ni, tü smo nazaj v gauštjo odišli pa mimo Bejbrskoga rama smo tak nagnauk na Prlongaj bili. Tam, gde je nas že sakalovska ekipa čakala s predsednicov Narodnostne samouprave Lillo Bugan.

Na edenajsto vöro smo meli pogučano srečanje, mi pa kak švicarska vöra smo točni bili, ka je pri nas pri Andovčanaj fejst rejdko. Po dugoj pauti smo se fejst tazmantrali, tak ka zaslüžili smo si palinko, li-

Gda smo slobaud vzeli, se je že kmica delala.

titelji. Zdaj že leko vöovadam, taše žmane pečene piščance sem še nikdar v življenji nej probo. Ranč nemo gučo, kak so dobri bili, zato ka še zdaj do mi sline tekle. Gda smo se že tak nadjeli, ka smo mislili, ka malo taležemo, te gnauk samo naša Lilla fantje (krofe) prinesla. V velkoj navauli je človek tašoga reda, da več ne lada djesti, depa tamnjati tó ne more, tak smo bili mi tó. Ranč na tejm smo zmišlavali,

smo se zahvalili Sakalovčanom, narodnostni samoupravu, Lillo Bugan za povabilo, za lejpi cejlodnevni program, za gostoljubnost, pa smo se zmenili, ka se drugó leto pri nas dobimo. Potejm smo brž, eden za drugim v sakalovsko gauštjo štjuknili, kak če bi nas Tatar cmaro. Eden od drugoga smo trno nej dolazaostali, nej ka bi koga čaralice zapelale.

Karči Holec

Od inda v gnešnji čas

PRIPOVEJSTI O SLOVENSKI KRAJINAJ

Koper, največji varaš skrak slovenskoga maurdja se je skauzi čas na velke vöminiu. V njem pa se na vsikšom stopaji leko človek z indašnjim časom sreča. Skrak toga pa eške pripovejsti po varaši živejo, ka se je na sterom

srejdi gnes skur nauvoga Kopra nam od toga guči.

Marijina rotunda

Že njeno ménje nam pripovejda, ka je okraugla. V njeni zidinaj je rejsan interesantna cerkvena zgodovina napisana, kak so se

Rotunda je gnes med nauve rame nutstisnjena. Vidi se tau tó, ka k okrauglim stejnam so eške prezbitერიj z dverami kcuž zozidali. Tau so leta 1694 napravili. Tista stara rotunda pa je dosta, dosta starejša.

mesti zgodilo, sto je v kakšnom rami žijvo. Gda od ramov ali cerkvaj pripovejdamo, se vsigdar dvej ali tri variante najdejo, gda

krščanske šege skauzi čas vöminile.

Gnes se rotunda Marijinoga vnebovzetja zove, kak cerkev slüži. Najprva je ro-

Skrak grba držine Dieda nas sunce gleda. Tě relief iz kamna je biu gor na Fontico leta 1432 djani, eške prva so jo do kraja zgotovili. Naš Bernardo je velki človek svojoga časa biu. Emo je svoje ladje, palače v Benetkaj, v Padovi pa eške bi se kaj najšlo.

je kaj zozidano bilau. Bole daleč nazaj staupimo, vse več takšnoga se godi. Tau pa samo zatoga volo, ka dokumentov nega ali pa so se nin tazatepli. Bojne, bitja pa ogenj so dosta dokumentov na nikoj djali. Ranč ena mala cerkev

tunda samo za krst slüžila. Špekulejra se, ka aj bi na tom mesti krsti že pred letom 800 bili. Kak povejdano, ne vej se. Vej pa se, ka je püšpek iz Ogleja vöda, ka krstitke prejk cejloga leta se leko godijo. Pa tau tó, ka že dühovniki leko

človeka okrstijo, nej pa samo püšpek, kak je do tistoga časa šega bila. Gnes se krst z vodau po glavej obrejdi, če tau tak malo bole naupačno povejmo. Indasvejta je v rotundi v Kopri bazen biu, v sterom so človeka nut potaupili v vodau pa s tejm okrstili. Tak je nin do leta 1400 bilau, po tejm je ta šega naprej prišla, stero gnesden poznamo. Rotunda nam tadale pripovejda, ka v njoj so do leta 1213 v bazeni mlajše iz sausednje Izole krstili. Tam so svoje krstilnice eške nej meli. Zaprav, nejso je smeli meti. Gnes se krst v cerkvaj godi, več nega objekta, ka bi samo zatoga volo biu napravleni. Tau nas tadale na tau napalava, ka skrak rotunde je mogla cerkev biti. Čas pokaže, če bi tak leko bilau. Za tau pozvani lidge pravijo, ka tau bi skur istina mogla biti. Po staroj šegi je zmejs med cerkvijo pa krstilico bila paut, po steroj se je moglo titi. Tam kaulak nauvi, viski rami stodjijo. Leko pa arheologi gdasvejta iz zemle cerkvene fundamente skopajo. Na tau špekulacijo napalava tau tó, ka skrak gnešnje püšpekove cerkve v Kopri je gnauksvejta tó krstilnica stala. Depa, od bole mlajše, kak je ta rotunda, pripovejdamo. Rotunda Marijinoga vnebovzetja ménje po svetom Eliji tó nosi. Nej zaman, ka ranč Elija za patrauna svetoga krsta vala.

Fontico

Fontica nam iz dokumentov več povej, kak smo tau pri rotundi vidli. Vej se, ka leta 1392 so jo začnili zidati, do kraja so jo kuman leta 1460 »vküper sklali«. Kak leko na fotografiji vidimo, dosta grbov (címer) pa portretov iz kamna je

vösklesani. Tau nam zvekšoga od koprski podestatorov pripovejda. Podestati ali kak v Istri pravijo, podeštati, so velki glavaške bili. Tau je biu človek, ka je navjekšo civilno funkcijo v varaši emo. Tau funkcijo njemi je velki dož iz Be-

Te viske pa trno kuste stejne ménje Fontico majo. Zmejs med stenami so pšenico, riž pa oves meli. Gnes bi njemi po slovenski skladišče za zrnje prajli. Najbole je iz njega vse tau vöprišlo, gda so za časa bojn ali velki katastroflidam iz Kopra talali. Takše fontice so v davni časaj vsi varaši v Beneškoj republiki meli, spod stere je Koper tó spadno.

netk, iz Venecije dau. Un je v imeni republike z varašom ravno, zapovejdo, ka leko pa ka se ne smej. V časi bojne je eške prvi med prvimi biu, steri je komando davo. S podeštatom je varaš tó varaška komuna grato. Gda že od toga pripovejdamo, trbej prajti, ka ranč Koper se je prejk podeštata kak prvi varaš v Istri tak organiziejro. Tau se je leta 1189 zgodilo, gda je prvi podeštata v njega prišo pa s svojim delom začno. Kak povejdano, za njim je Beneška republika stala. Od najbole poznani podeštatorov gor na Fontici leko grb Bernarda Dieda vidimo, steri je eške velki kapetan biu.

Sunce kak tista Meduza s kačami na glavej vöglejda, stero je Atena Palada na svojom ščiti nosila. Po nekšni pripovejsti aj bi ranč iz toga tau sunce vöprišlo. Sunce je gnes za grb Kopra vözglašeno. Na prejnjoj stenej Fon-

tice leko grb podeštata Marina Bonzia tó vidimo. Un je velko skrb emo, ka se je nevola z vodau skur na nikoj djala. Dva velkiva stüdenca je dau napraviti. Nej zatoga volo, ka bi si politično reklamo delo pa bi duže podeštata ostano.

Tau nej mogauče bilau, ka velki dož ji je na vsikši 16 mejsecov zameniu. Mogli

Grb Kopra nas od inda v gnešnje čase pela. Če je inda koza simbol za davne lidi iz staroga Caprisa bila, je za moderen Koper gnes sunce gratalo. Daubili so ga, gda so Napoleonovi lidge tó doj do mordja prišli. Ranč Napoleon aj bi zapovedo, ka pod tem suncom Koper mora stati.

so s funkcije oditi pa če so dobro ali lagvo delali. Na stüdenca sunca nega vösklesanoga, depa, kak mo drgauč tadale po Kopri od inda v gnešnji čas ojdli, zavole sunc srečamo.

Miki Roš

Z ZELENOGA NA REDEČI PLANET

Kauli Budimpešte dosta takši mejst geste, štera »snene varaše« zovemo. Tau je takzvana aglomeracija, od kec se lidgé vsakši den v glaven varaš delat vozijo in samo »spat domau odijo«. S starišami smo slejdnja lejta že dosta od nji gorpoiskali, donk pa smo

najbaukše vösklane bile. Zavolo toga smo večkrat zaman dosta blaudili, smo donk nej najšli tisto, ka bi radi poglednili.)

Smo se pa leko čüdivali indijskim lotusom, šteri so – kak eden veuki roza-zeleni tranik – cveli vrnau te. Paut nas je

Indijski lotusi v Narodnom botaničnom gračenki v Vácrátóti. Tau so najbolje sveite rauže hinduistične in budistične mitologije, simboli življenja in narodjenja.

letos tó najšli takša mesta, štera so nam nika nauvoga obečavala.

Takša je bila vesnica Vácrátót pri nogej bregauv Cserhát, do štere se trbej eške pau vöre voziti od rauba Budimpešte, tau pa prauti varaši Váci. V tajoj vési se leko lübiteli narave špancırajo v Narodnom botaničnom gračenki, šteri je največši arboretum na Vogrskom. Rédti so ga začnili pred 180 lejtimi, gnes ga pa na leto gorpoiške skor stau gezero lüdi. Na dobri 27 hektaraj lüstvo čakajo pejške poti in bogati programi, povezani s vsefelé rastlikami (növények).

V arboretumi geste več tematski poti: paut rastlik mejseca, paut rastlik iz Biblije, botanična paut, sövernomerkanarska paut, paut kinejzarski rastlik, paut rastlik iz mlašeči pripovejsti, paut med drejvami pa tak tadale. Mi s starišami smo bole lübiteli knjig kak pa rauž in drejv, zatok smo se odlaučili za edno kračišo, enovörno špancıranje. (Na začetki poti pa smo nej dobili pravo napo in table so tó nej

pelala nimo potokov, nad šterimi so se lovili sivi kački pastérge. Najbole zanimivi pa je venak biu tisti paukraug, v šterom so sortérali osemdeset fajt rastlik. Tak so bili na priliko na ednom küpi vsefelé

Nej, tau je nej Marš, tau je zaprejtí rudnik bauksita v vesnici Gánt v županiji Fejér. Na učnoj pauti geološkoga muzeja leko spoznamo indašnje čase naše Zemlé.

žitarice, trnjove rauže, začimbe (fűszerek) ali zelišča (gyógynövények).

Če je štoj spoj najgir, leko na mali tabljaj nakli prešté imena vsej trav, grmov in drejv, če si pa nekaj želej malo méra, leko samo špancıra v veukom gračenki. Vej de ga pa paut pe-

lala v senci več stau lejt stari baurov, tüüčo pa do zvekšoga mautili samo drügi turisti.

Samo deset minutov se trbej voziti, pa človek že pride v sausaden varaš Veresegyház. Tau mesto je najbolje erično gratalo na srejdí 1980-i lejt, gda so njine ljudske pevke z bandov Z'Zi Labor zaspejvale poznano nauto britanski Rolling Stonesov »Honky Tonk Woman«. Gnesneden pa letno kauli 200 gezero lüdi gorpoiške njini »Medvedji dom«, v šterom zvün barnasti stvarin živéjo eške vucké, risi (hiúzok), levi (oroszlánok) in dosta drügi, nej tak nevarni živin.

Zdaj je tau tretji največši živalski vrt na cejлом Vogrskom in mi s starišami smo tó na pamet vzeli, ka je trnok dobro organizérano parkéranje pa odavanje kart. Na 11 hektaraj majo mlašeče špile in več restavracij pa büfénov tó. Medvedge živéjo kaulizagrajeno, znautra majo edno malo gauško s petnajset brlogami pa dvöma jezeroma. Tam se leko kaupajo pa od tistec pigéjo,

na drejvaj pa leko plezdijo in se na nji ladijo tó. Na grünti ozajek za medvedami živéjo djelenge, mufloni pa vogrske birke racka, če se pa je nekaj z oprejtimi očami pelo prauti Medvedjoma domi, je leko že vanej na pamet vzeu sürkasto govedo.

Trbej je znati, ka so tau nej takše stvarine, štere so v divdjini vküpdzajjali. V Veresegyház pridejo s cirkusov pa drügi živalski vrtov, gde majo lagvo življenje. Dosta geste med njimi takši, šteri so se v »robstvi« naraudili, zatok več nikdar ne smejo nazaj v nara-

Toga maloga medveda so rejšili s temišvarškoga živalskoga vrta, šteroga so mogli zaprejtí. »Medvedji dom« v Veresegyházi gorprija nesrečne stvarine.

vo, vej bi pa tam naglo mrli. Tak je prišlo, ka smo na drügi den svoje poti dosta-dosta rastlik pa stvarin vidli. Te smo si eške ranč nej brodili, ka nas tretji den čaka edna püstinja, redeča krajina, na šteroj nika ne rasté. Tau smo najšli, gda smo prišli v vesnico Gánt na raubi bregauv Vértes. Tam so začnili bauksit vökopati leta 1925, za en malo pa je ves gratala »Meka bauksita«, vej so pa s tiste zemlé vödobili edno tretjino té kamnine na cejлом svejti.

S toga materiala se rédi aluminij, spoznamo ga po redečoj farbi. In vrnau tau nas je čakalo, gda smo staupili prejk dver Muzeja bauksita: edna graubo veuka redeča djama z bregami pa dolami, kak če bi se na gnauk samo na Marš spistili. Sapo nam je vzelo, gda smo se napautili na kilomejter pa pau dugo učno paut. (Če bi tau nej dojšlo, se je eške Baug z nami malo pohajco: gda smo srejdí redeče püstinke klepali, se je začnilo strašno lejvati. Depa srečo smo zatok tó meli, pod ednov malov strejov smo leko zeli

svoje sendviče.)

Nakli so vseposedik ležali drauvni kamli, s šterimi so veseli turisti dosta mali törmov vküpsklali. Če pa nekaj trnok dober dén má, leko med kamlami najde iže 45-50 miljaunov lejt stari požakov. Vrnau tistoga réda se je ta zemla zdig-

nila vö z oceana Tetida, te pa je vrkaj ostalo dosta bauksita. Ta kamnina pri vési Gánt je bila tak čista, ka go je sto med drügovsvetovnovbojnov Dajčland tó za sé meti. V leti 1953 so s toga rudnika (bánya) vöskopali 600 gezero ton, v cejлом cajti delüvanja pa 10 miljaunov ton bauksita. Leta 1987 pa je mogo priti tisti čas, gda se je več nej spláčalo vödobivati tau kamnino, zatok so rudnik dojzaprli.

Po špancıri na tihinskem planeti smo z autonom pomalek dročkali nazaj prauti Ajki, gde smo pauleg jezera eške edno dobro večerdjo zeli. Zmejs se je pá lejvalo, depa večerašnje sunce je za traušt donk vöposijalo. Te se nam je eške ranč nej senjalo, kakša povauden s toga grata v Sloveniji ...

(kejp na 1. strani: Pod bregami Vértes je inda ležalo spoj dosta bauksita. Redeča kamnina je dobila ime po francuskoj vesí Les Baux, gde so gorprišli, ka se leko z njé aluminij napraví.)

*(konec serije)
-dm-*

RAZGIBAJMO MOŽGANE

SKANDINAVSKA KRIŽANKA

						AVTOR: MATJAŽ HLADNIK	ODPADNA VODA, OPLAKA	SPORNI RUSKI POLOTOK	ZMIKAVT	MEJA MED RIVAMI	BARON- STVO	NAD- STROPJE	GLASBENA PRVINA
									8				
										2			
POMOČ APLOMB GAL GADOT DAHU OMELJEJ	ITALIJAN, PROIZVA- JALEC MOTORNH KOLEJ	POSEBNA RAZISKO- VALNA SKUPINA LJUDI	AFRIŠKI VELETOK	ILOVICA	MARIBOR- SKA TOVARNI- ZAPOR- NICA			ARHITEKT PLEČNIK FINSKI DIZERJAČ FI HÄKKINEN					
VODNA PTICA Z DOLGIM VRATOM			4					GLAVNA REKA TASKE PRUKAZ V JAVNOSTI					
MIRNO, ZA- DOVOLINO ŽIVLJENJE					9			PEVKA HORVAT OMELJEN, NEUMEN ČLOVEK				OVČJI PASTIR	ŠKODA, KVAR
GOTOVOST V VEDENJU, SAMOZA- VEST				6				ANŽE KOPITAR PLETENI VRHNIJE OBLAČLO	5		STRUJA		
GORDON RAMSAY			ITALIJAN (SLABŠ.)	SLIKA PO- KRAJINE GOVEDU PODOBNA ANTILOPA				10	7		VALENTIN VODNIK KOSTUMO- GRAFIKA VOGELNIK		
IZRAELSKA FILMSKA IGRALKA (ČUDEZNA ŽENSKA)									LUPA			3	
DRAMATIK ČANKAR					LEKARNAR								
HAVAJSKI OTOK Z GLAVNIM MESTOM HONOLULU					NAJVEČI CLODAVEC NA SVETU			1					

Končna rešitev:

1	2	3	2	4	5	6	7	8	9	4	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

SUDOKU

			4	2	6	7	9	
						1		5
8							6	2
1	2		7			6		
			1	6	8			
		8			4		7	1
6	8							7
4		2						
	1	5	6	3	9			

V četrtek 2. novembra bo oddaja Slovenski utrinki na sporedu TV Slovenija 1 ob 14.30. Ponavljanje magazina bo na sporedu TV Slovenija 3 v nedeljo 5. novembra ob 19.35. Oddajo si lahko kasneje ogledate na spletnem naslovu:

<https://www.rtvlo.si/tv/oddaja/84>

Pridružite se nam pred zasloni!

TV SPORED

Na naslednji povezavi najdete pregleden spored TV Slovenija 1 in Slovenija 2 za izbran dan:
<https://tvspored.delo.si/>

OSMEROSMERKA

K	A	R	D	A	S	H	I	A	N	BERRY - CARDI B -
B	N	R	B	U	G	M	C	O	I	CARTER - COWELL -
O	O	R	N	E	O	A	M	L	E	DAMON - EMINEM -
S	D	Y	S	O	R	A	T	L	T	GATES -
S	A	D	R	T	D	R	E	E	Z	KARDASHIAN -
A	R	E	E	O	R	P	Y	W	S	KOLUMB -
C	A	R	D	I	B	E	M	O	C	MARADONA -
I	M	K	O	L	U	M	B	C	H	MOORE - NIETZSCHE
P	A	M	E	N	I	M	E	O	E	- PELE - PICASSO -
T	E	L	S	N	I	W	R	S	R	ROBERTS - RYDER -

V osmerosmerko je uvrščenih 18 oktobra rojenih slavnih oseb. Besede tečejo naprej in nazaj v vseh osmih smereh: vodoravno, navpično in po diagonalah. Vsaka beseda je vsaj z eno črko pripeta na skupek vseh ostalih besed. Najdeno besedo je potrebno v liku in spisku prečrtati. Na koncu bo ostalo še 10 neprečrtanih črk, ki dajo (brane po vrsti od leve proti desni in od zgoraj navzdol) v oktobru rojenega pevca!

Nepozabni dan

Smo 17. 9. 2023 ... ura je 9.00 ... Lepo jutro ... Gledamo skozi okna dveh kombijev ... Pevke in pevec, s skupnim imenom Spominčice, z našo vodjo Jožico Koletnik, naša pevovodja Štefka Čontala, harmonikar Milko Repnik. Z nami je predsednik Društva upokoencev Limbuš - Pekre (kot imamo navado zapisati - DU LI-PE), Drago Koletnik, podpredsednica Brigita Hojnik, Milkova draga žena Milena. En najet kombi vozi naš Milko, drugega njegov sin Matej.

Kam se peljemo? Na Madžarsko. V Verico. Eno izmed vasi Porabja. Na povabilo društva porabskih slovenskih upokoencev, ki se trudi ohranjati slovenski jezik, kulturo.

V mislih ponavljamo besedila in melodije treh izbranih pesmi, ki jih bomo imeli na srečanju čast zapeti ...

12. 00 ... na cilju ... pred kulturnim domom. Kako je lep!

Prijazen sprejem predsednice društva Marjane Fodor in drugih članov. Sedemo v dvorano in čakamo ... Pa se začne. Prvi se dobesedno vzpenjamo na oder ... saj so stopničke ozke, strme. Prijazen domačin, eden izmed nastopajočih, nam podaja roko in nam pomaga. Uspe nam.

Stojimo na odru in ob zvokih Milkove harmonike zanosno prepevamo Tu smo doma ... Hudomušno. Lani se možila sem - in znova zanosno. Skrivnostni prijatelj med nami. Publika, med njimi drugi nastopajoči, zdaj zasanjano zdaj navihano pripevajo ... Navdušeno ploskajo. Vrnemo se v dvorano, prisluhujemo glasbi, petju drugih nastopajočih - domačih in gostov ... Najraje bi zaplesali skupaj s folklorno skupino. Se pozibavamo ob poslušanju pesmi, zdaj spet v ritmu ploskamo, skandi-

ramo. Poslušamo napovedovalko, pogled nam objema zastavi nad odrom, ki se nekako prepletata. Madžarska in slovenska. Simbol povezanosti, sodelovanja. V marsikaterih očeh solze ganjenosti. V mislih svet, ki bi si ga želeli ...

Na koncu se na oder povzpeta naša Štefka in Drago. Drago izreče besede zahvale, pohvale, spodbude, Štefka pa izroči darilo, sliko petelina, akril na platnu, delo članice Likovne sekcije DU LI-PE. Čudovito delo. Skromna umetnica želi ostati anonimna. Kako malo je takih ljudi. A že en sam tak človek nam daje upanje.

Preselimo se na vrt z mizami in klopki, znova sedemo. Le kaj nas zdaj čaka? Vonjave so omamne ... in že so pred nami krozniki s slastno jedjo. Duše smo si že nahranili ... sedaj pa še želodčke. Prileže se kaplja vode ... in zatega vinca ... povrh pa pecivo, se ve.

Ansambli, ki so nas malo prej razveseljevali z odra, nas zdaj ob plesišču ... Veselo plešemo ... pripevamo ... Tudi stoje. Še naš Milko igra in Spominčice se mu pridružimo ... z venčkom narodnih ... Navdušenje raste ... občutek povezanosti, sprejetosti ... Kako lepo!

In potem se, kdor želi, pridruži sveti maši. Meni najlepši del je tisti, ko si podajamo roke. Naj trajajo taki lepi trenutki.

In potem se počasi poslovimo. Stiski rok, besede zahvale, mahanje ...

Spreletava me morda malce nadležna misel, da moram včasih od doma, da se zaveš, da nekam sodiš, da nisi sam, da so povsod ljudje in da si eden izmed njih.

In pred odhodom še skupinska slika Spominčic s predsednikom DU LI-PE, podpredsednico Brigito, predsednico društva porabskih Slovencev in generalno konzulko v Monoštru Dubravko Šekoranja.

Znova se vozimo po čudoviti pokrajini, tokrat v nasprotni smeri. Naša šoferja spretno izbirata poti.

Malce kramljamo, obujamo veličastno preživet dan. 19.00 ... Pred domom krajanov v Limbušu. Doma.

Tudi zato je včasih dobro kam oditi, da se zaveš, v kako lepem kraju živimo. Odpravimo se na srečevališče, si privoščimo kavico, pojemo, tudi tiste pesmi iz našega najstništva in mladosti staršev. Ko smo bili povezani še nekoliko širše.

Si pripovedujemo zgodbe ... take vesele, smešne. Razmišljam o naslednjem uvodu na občnem zboru DU. Zakaj ne bi naredili skeča? Bi odpeli kakšen rep? Kako pravi Zoran Predin v eni svojih pesmi? Bolj star, bolj nor. Jaaaa! Samo pomen je prenesen! Bolj star, bolj vesel! Hvaležen! Jaaa!

Hvala vsem - Dragu, Štefki, Brigiti, Milku, Mateju, Spominčicam in našim prijateljem iz Porabja. Res vsem in vsakemu posebej - za čudovito izkušnjo!

*V imenu Spominčic in DU
Darja Medved - Medika*

FESTIVAL NARODNOSTI V BUDIMPEŠTI

Samouprava XI. okrožja v Budimpešti je v sodelovanju z lokalnimi samoupravami 13 narodnosti, ki delujejo v okrožju, organizirala festival narodnosti, ki je trajal cel teden.

turnih prostorih XI. okrožja potekalo skoraj 40 brezplačnih programov z narodnostno noto (literarni večeri, plesne

hiše, razstave). V preteklem tednu je na javnih trgih in pomembnejših kul-

Narodnostni festival se je končal z vsenarodnim plesom v kulturnem domu prestolnice, kjer so imele narodnosti možnost, da predstavijo svojo folklorno in glasbeno izročilo. V pestrem kulturnem programu sta na povabilo lokalne slovenske samouprave v XI. okrožju sodelovala Folklorna skupina Zveze Slovencev na Madžarskem Sakalovci in Porabski trio, katerega člani ohranjajo slovensko ljudsko glasbeno izročilo.

Ferenc Sütő

Obisk v Prekmurju

Odbor za nacionalno enotnost državnega zbora, pri katerem s posvetovalno pravico sodeluje tudi parlamentarna zagovornica slovenske narodnosti Erika Köleš Kiss, se je mudil na dvodnevem uradnem obisku pri Madžarih v Prekmurju.

ni delegacije ogledali cerkev sv. Martina iz dobe Arpadovičev, evangeličansko cerkev in Etnografsko hišo, položili so venec k lesenemu nagrobnemu spomeniku in se sestali s predstavniki lokalne madžarske samouprave.

Uradni program se je začel z okroglo mizo v Hiši pomurske madžarske skupnosti v Lendavi. Po tiskovni konferenci se je program nadaljeval v Domanjševcih, kjer so si čla-

Prvi dan obiska so končali v Dobrovniku z ogledom Hiše Györgya Dobronokija in Hiše rokodelstev.

Ferenc Sütő

Porabje

TEDNIK
SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak četrtek
Založnik:
Zveza Slovencev na Madžarskem
Za založnika:
Andrea Kovács

Glavna in odgovorna urednica
Nikoletta Vajda-Nagy
Naslov založnika in uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1.;
tel.: 94/380-767;
e-mail: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

Tisk:
TOPnet d.o.o.
Kupšinci 49d, 9000 Murska Sobota; Slovenija

Časopis podpirajo: Državna slovenska samouprava,
Urad predsednika vlade, oddelek za narodnosti,
Zveza Slovencev na Madžarskem in Urad vlade RS
za Slovence v zamejstvu in po svetu.
Naročnina: za Madžarsko letno 2.600 HUF, za
Slovenijo 22 EUR. Za ostale države 52 EUR
ali 52 USD.

Številka bančnega računa: HU75
11747068 20019127 00000000,
SWIFT koda: OTPVHUHB